

- **H1:** "Slovenski glosar razsvetljave" (glavni naslov strani, običajno samo en na stran).
- **H2:** "A", "B" itd. (glavni razdelki za vsako črko abecede).
- **H3:** "Absorpcija", "Barva" itd. (posamezni izrazi znotraj črke).
- Odstavki (<p>) vsebujejo definicije.

Slovenski glosar razsvetljave za domače mojstrice in mojstre

A

1. **Absorpcija** (Absorption): Pretvorba sevalne energije v drugo obliko energije zaradi interakcije s snovjo.
2. **Absorpcijski faktor** (Absorption factor): Razmerje med sevalnim ali svetlobnim tokom in vpadnim tokom v specifičnih pogojih.
3. **Adaptacija** (Adjustment): Proces, pri katerem se stanje vidnega sistema spreminja glede na zaznane luminančne ali barvne dražljaje.
4. **Adaptacija (oko)** (Adjustment (eye)): Prilagoditev ostrine očesa, običajno spontana, za doseganje maksimalne vidne ostrine na različnih razdaljah.
5. **Alternator** (Alternator): Stroj, ki pretvarja mehanično energijo v izmenični električni tok.
6. **Analogen** (Analogue(al)): V elektroniki sistem fizikalnih količin, ki se spreminjajo neprekinjeno zaradi delovanja operaterja ali krmilnega sistema.

B

1. **Barva** (Colour): Vidni občutek, ki ga povzročajo dražljaji odbojne svetlobe. Človeško oko zazna barve med rdečo (spodnja meja) in vijolično (zgornja meja).
2. **Barvni diagram** (Chromaticity diagram): Dvorazsežni diagram, ki prikazuje rezultate mešanja barv, katerih kromatičnost je enolično predstavljena z eno točko.
3. **Barvni prostor** (Colour space): Geometrična predstavitev barv v prostoru, običajno trirazsežna.
4. **Barvni učinkovitostni indeks (Rp)** (Colour efficiency index (Rp)): Kvantitativna ocena stopnje skladnosti med psihofizično barvo predmeta, osvetljenega z testno svetilko, in barvo istega predmeta, osvetljenega z referenčno svetilko.
5. **Barvna lestvica** (Colour scale): Ravninska lestvica, kjer točke, definirane s tricvetnimi koordinatami, predstavljajo kromatičnost barvnih dražljajev.
6. **Barvna temperatura** (Colour temperature): Fizikalni parameter, ki označuje temperaturo svetlobnega snopa, izražen v kelvinih (K). Sončna svetloba ima barvno temperaturo približno 6200 K.
7. **Barvna temperatura črnega telesa** (Colour temperature blackbody): Temperatura, pri kateri črno telo oddaja sevanje z enako kromatičnostjo kot obravnavano sevanje.
8. **Blenda z lopaticami** (Bladed screen): Zaslon, katerega zaščitni elementi so lopatice iz neprozornega ali prosojnega materiala.
9. **Blesk** (Glare): Stanje vida, ki povzroča nelagodje ali zmanjšuje vidno sposobnost zaradi neustrezne porazdelitve ali gradienta luminance ali prevelikega kontrasta.

C

1. **CIE fotometrični referenčni opazovalec** (CIE photometric reference observer): Idealni opazovalec, katerega krivulja spektralne občutljivosti ustreza funkciji $V(\lambda)$ za fotopični vid ali $V'(\lambda)$ za skotopični vid.
2. **Cilindrična, polcilindrična, polsferična, sferična povprečna osvetljenost** (Cylindrical, semicylindrical, semispherical, spherical average illuminance): Glej poglavje 1.1 v izvirniku.
3. **Catenarna konfiguracija** (Catenary configuration): Konfiguracija ulične razsvetljave, kjer so svetilke obešene tako, da os projektorja tvori pravi kot z osjo ulice.

Č

1. **Črno telo (Planckov sevalec)** (Blackbody (Plancks radiator)): Toplotni sevalec, ki popolnoma absorbira vso vpadno sevanje ne glede na valovno dolžino ali smer.
2. **Črtna razelektritev (v plinu ali pari)** (Arc discharge (in a gas or vapour)): Električna razelektritev, za katero je značilen katodni pad.

D

1. **Diagram connega svetlobnega toka** (Zone light flux diagram): Grafična predstavitev porazdelitve svetlobnega toka svetilke, kjer je tok znotraj stožca izražen glede na polovični kot odprtine stožca.
2. **Difuzna refleksija** (Diffused reflection): Difuzija z odbojem po Lambertovem zakonu, kjer na makroskopski ravni ni prisotnega rednega odboja.
3. **Difuzor** (Diffuser): Naprava, ki spreminja in nadzoruje prostorsko porazdelitev sevanja z uporabo pojava difuzije.
4. **Dihroični pojav** (Dichroic): Optični pojav, pri katerem prozorni minerali kažejo dve različni barvi glede na odboj ali prosojnost. V razsvetljavi se nanaša na posebna stekla, obdelana za barvanje svetlobnega snopa.
5. **Digitalni signal** (Digital/Digital Signal): Signal, sestavljen iz osnovnih elementov Boolove algebre (biti), ki imajo vrednosti 1 ali 0, kar povzroči stopenjsko obliko.
6. **Dimenzionabilen** (Dimmable): Svetilka, ki omogoča povečevanje ali zmanjševanje svetlobne jakosti z uporabo zatemnilnika (npr. preko dotika, gumba ali vrtljivega gumba).
7. **Disipacija** (Dissipation): Razpršitev ali raztapljanje, npr. disipacija električne energije.
8. **Disperzija** (Dispersion): Sprememba hitrosti širjenja monokromatskih sevanj v mediju glede na njihovo frekvenco ali lastnost medija, ki to povzroča.
9. **Dušilka** (Ballast): Enota, povezana z razelektritvenimi svetilkami, ki vsebuje induktorje in zagonske naprave za ustvarjanje potrebnih pogojev (napetost, tok, sinusoida).

E

1. **Elektrika** (Electricity): Fizikalni pojav, ki ga povzročajo naboji različnih znakov, statični (statična elektrika) ali v gibanju (dinamična elektrika).
2. **Električna razelektritev** (Electric discharge): Prehod električnega toka skozi plinske pare, ki povzroči gibanje nabojev pod vplivom električnega polja.
3. **Elektronika** (Electronics): Znanost in tehnika, ki se ukvarja z elektroni in njihovimi pojavi ter uporabo.
4. **Elektroni** (Electrons): Elementarni delci z negativnim nabojem, ki krožijo okoli pozitivno nabitega jedra atoma.

5. **Energijski razred** (Energy Class): Označuje porabo elektrike svetilk in napeljav, razvrščen od A+++ (najbolj učinkovit) do G (najmanj učinkovit).
6. **Energijski tok (moč) (Fe, F)** (Energy flux (power) (Fe, F)): Moč, oddana, prenesena ali sprejeta kot sevanje.

F

1. **Fluorescenca** (Fluorescence): Fotoluminiscenca, ki traja zelo kratek čas po vzburjanju.
2. **Fluorescentna svetilka** (Fluorescent lamp): Nizkotlačna živosrebrna razelektritvena svetilka, kjer večino svetlobe oddaja plast fluorescentnega materiala, vzburjenega z ultravijoličnim sevanjem.
3. **Fosforescenca** (Phosphorescence): Luminiscenca, ki vztraja še nekaj časa po vzburjanju.
4. **Fotometrija** (Photometry): Merjenje količin, povezanih s sevanjem, ovrednotenim glede na določen vidni spektralni faktor.
5. **Fotoni** (Photons): Elementarni delci sevalne energije.
6. **Fotoperiod** (Photoperiod): Naravni ali umetni cikel izmenjave svetlobe in teme, kateremu so izpostavljena živa bitja.
7. **Fotoluminiscenca** (Photoluminescence): Luminiscenca, ki jo povzroči absorpcija optičnega sevanja.
8. **Fotopični vid** (Photopic vision): Vid, ki se pojavi, ko se oko prilagodi lumenančnim nivojem nad 3–4 cd/m², kjer so stožci glavni aktivni elementi.

G

1. **Glimmer** (Glimmer): Lastnost vidnega občutka, pri katerem se zdi, da telo razpršeno oddaja ali odbija del vpadne svetlobe.
2. **Gobo** (Gobo): Objektiv-zaslon za zasenčenje odvečne svetlobe, ki se uporablja za projiciranje slik s projektorji.
3. **Goniofotometer** (Goniophotometer): Fotometer za merjenje kotne porazdelitve svetlobnih količin, ki jih oddaja vir, svetilka, medij ali površina.

H

1. **Halidi** (Halides): Soli halidnih kislin (bromid, klorid, fluorid, jodid).
2. **Halogenska svetilka** (Halogen lamp): Svetilka z žarilno nitko v okolju nasičenih plinov redkih zemelj, ki proizvaja svetlobo.
3. **Hladno katodna svetilka** (Cold cathode lamp): Razelektritvena svetilka, ki se vžge brez predgretja elektrod.

I

1. **Infrardeče sevanje** (Infrared radiation): Optično sevanje z valovnimi dolžinami, daljšimi od vidnih sevanj.
2. **Izosevnostna krivulja** (Isointensity curve): Krivulja, ki povezuje točke na namišljeni sferi, kjer svetlobna jakost dosega enake vrednosti.
3. **Izosevnostni diagram** (Isointensity diagram): Konfiguracija izosevnostnih krivulj.
4. **Izoluminančna krivulja** (Isoluminance curve): Mesto točk na površini, kjer luminanca dosega enako vrednost glede na položaj opazovalca in vira.

J

1. **Jouleov učinek** (Joule Effect): Pojav, pri katerem se elektrika pretvori v toplotno energijo.

K

1. **Kelvinovi stopinje** (Kelvin Grades): Enota za merjenje temperature svetlobe, ki označuje njen bolj ali manj topli odtenek (npr. 2700 K = zelo topla bela svetloba, 6500 K = dnevna svetloba).
2. **Kinetična energija** (Kinetic): Energija, ki izhaja iz gibanja telesa, npr. padajoče vode.
3. **Koni** (Cones): Fotoreceptorji mrežnice, ki vsebujejo svetlobno občutljive pigmente, osnova fotopičnega vida.
4. **Kontrast** (Contrast): Subjektivna prilagoditev očitni razliki med dvema deloma vidnega polja, opazovanima sočasno ali zaporedno.
5. **Kromatičnost** (Chromaticity): Lastnost barve dražljaja, ki jo lahko opredelimo z barvnimi koordinatami ali glavno oz. komplementarno valovno dolžino in čistostjo.

L

1. **LED** (LED): Svetleča dioda, ki nadomešča žarilne in fluorescentne svetilke, z visoko energijsko učinkovitostjo in dolgo življenjsko dobo (do 100.000 ur).
2. **LED COB in SMD** (LED COB and SMD): COB (chip-on-board) LED združuje diode na enem nosilcu, SMD LED pa je dioda v plastičnem ohišju, nameščena na elektronski plošči.
3. **Lokalizirana osvetlitev** (Localized lighting): Osvetlitev, zasnovana za višjo osvetljenost na specifičnih položajih, npr. delovni ravni.
4. **Lumen (lm)** (Lumen): Enota za merjenje skupne količine vidne svetlobe, ki jo oddaja vir.
5. **Luminanca (L)** (Luminance): Razmerje med svetlobno jakostjo, oddano ali odbojeno s površine, in navidezno površino te površine.
6. **Luminiscenca** (Luminescence): Pojav emisije svetlobnega sevanja, katerega intenzivnost pri določenih valovnih dolžinah presega toplotno sevanje materiala.

M

1. **MacAdamove elipse** (MacAdam Ellipses): Področja na kromatičnem diagramu, ki vsebujejo barve, ki jih povprečno človeško oko ne loči od barve v središču elipse.
2. **Mešana svetilka** (Mixed light lamp): Svetilka, ki vsebuje visokotlačno živosrebrno razelektritveno cev in žarilno nitko, povezani v seriji.
3. **Mešalnik** (Mixer): Naprava za seštevanje signalov, ki omogoča krmiljenje več projektorjev z enim signalom.
4. **Mezopični vid** (Mesopic vision): Vmesni vid med fotopičnim in skotopičnim vidom.
5. **Monokromatsko sevanje** (Monochromatic radiation): Sevanje, zaznamovano z eno valovno dolžino ali zelo ozkim pasom valovnih dolžin.

N

1. **Napajalnik** (Power supplier): Naprava, ki stabilizira tok v razelektritvenih svetilkah ali prilagaja napajanje nizkonapetostnih svetilk.

2. **Napetost** (Voltage): Razlika potencialov med dvema točkama v električnem vezju, merjena v voltih.
3. **Nazivna stopnja umrljivosti** (Nominal mortality rate): Število ur delovanja, po katerem določen odstotek svetilk preneha delovati.
4. **Neposredna osvetlitev** (Direct lighting): Osvetlitev, pri kateri 90–100 % svetlobnega toka doseže delovno ravnino neposredno.
5. **Neposredni tok** (Direct flux): Svetlobni tok, ki ga površina prejme neposredno iz naprav v sistemu razsvetljave.
6. **Neposredno razmerje** (Direct ratio): Razmerje med neposrednim tokom na delovni ravnini in skupnim tokom, usmerjenim navzdol v notranjem sistemu razsvetljave.
7. **Neprozoren medij** (Opaque medium): Medij, ki ne prepušča sevanja v obravnavanem spektralnem območju.
8. **Nizkotlačna natrijeva svetilka** (Low pressure sodium vapour lamp): Natrijeva svetilka, kjer je delni tlak pare med delovanjem 5 Pa (npr. SOX svetilka).
9. **Nizkotlačna živosrebrna svetilka** (Low pressure mercury vapour lamp): Živosrebrna svetilka, kjer je delni tlak pare med delovanjem 100 Pa.
10. **Nujna razsvetljava** (Emergency lighting): Razsvetljava, predvidena za uporabo ob izpadu glavnega sistema.

O

1. **Obsevanost** (Irradiation or irradiance): Razmerje med vpadnim sevalnim tokom na element površine in površino tega elementa.
2. **Odboj** (Reflection): Prenos sevanja s površine brez spremembe valovnih dolžin monokromatskih sevanj.
3. **Optična učinkovitost** (Optical efficiency): Razmerje med skupnim tokom, ki ga odda svetilka, in tokom svetilk, ki delujejo brez naprave v enakih pogojih.
4. **Optika** (Optics): Področje fizike, ki proučuje svetlobo in povezane pojave; tudi skupek elementov (leče, zrcala) v projektorju.
5. **Optično sevanje** (Optical radiation): Elektromagnetno sevanje z valovnimi dolžinami med območjem rentgenskih žarkov (1 nm) in radijskih valov (1 mm).
6. **Os svetlobnega snopa** (Axis of the beam): Smer, ki poteka skozi središču prostorskega kota, omejenega s smermi, kjer je svetlobna jakost enaka 90 % maksimalne jakosti naprave.
7. **Osvetljenost (E)** (Illuminance (E)): Razmerje med svetlobnim tokom, ki pada na element površine, in površino tega elementa.

P

1. **Palice** (Rods): Fotoreceptorji mrežnice, ki vsebujejo pigmente, občutljive na svetlobo, in omogočajo vid v temi.
2. **Parotesna svetilka** (Vapourproof luminaire): Svetilka, odporna na vdor par ali plinov (standardna stopnja zaščite IPX6).
3. **Povprečna osvetljenost (E?)** (Average illuminance (E?)): Povprečna vrednost osvetljenosti na določeni površini.
4. **Premična glava** (Moving Head): Projektor, ki premika celotno skupino, ki ustvarja svetlobni snop, namesto zrcala.
5. **Proksimalna barvna temperatura** (Proximal colour temperature): Temperatura Planckovega sevalca, katerega zaznana barva je najbolj podobna barvi obravnavanega vira.

6. **Projektor** (Projector): Električna naprava, ki projicira zelo intenziven svetlobni snop za osvetlitev oddaljenih predmetov.
7. **Psihološki blesk** (Psychological glare): Vrsta bleska, ki povzroča nelagodje, ne da bi nujno oviral vid.

R

1. **Razelektritvena svetilka** (Discharge lamp): Svetilka, kjer svetlobo proizvaja električna razelektritev skozi plin, kovinsko paro ali mešanico plinov.
2. **Reflektor** (Reflector): Naprava, ki povzroča odboj za spreminjanje prostorske porazdelitve svetlobnega toka.
3. **Refraktor** (Refractor): Naprava, ki povzroča lom za spreminjanje prostorske porazdelitve svetlobnega toka.

S

1. **Sevalna energija (Q_e , Q)** (Radiant energy (Q_e , Q)): Energija, oddana, prenesena ali sprejeta kot sevanje.
2. **Sevanje** (Radiation): Emisija ali prenos energije v obliki elektromagnetnih valov ali delcev.
3. **Splošna osvetlitev** (General lighting): Enakomerna osvetlitev območja ali prostora, ki ne upošteva specifičnih lokalnih potreb.
4. **Steradian (sr)** (Steradian (sr)): Enota za prostorski kot, ki na površini krogle izreže površino, enako kvadratu polmera.
5. **Svetilka** (Lamp): Naprava za proizvodnjo umetne svetlobe za osvetljevanje.
6. **Svetilka z vgrajenim reflektorjem** (Lamp with built-in reflector): Svetilka, pri katerem je del žarnice prekrit z odbojnim, razpršilnim ali zrcalnim materialom.
7. **Svetilka z vročim zagonom** (Lamp with hot start): Svetilka s toplo katodo, ki zahteva predgretje elektrod za zagon.
8. **Svetlobna jakost (I)** (Light intensity (I)): Razmerje med svetlobnim tokom, oddanim v elementu prostorskega kota, in tem elementom.
9. **Svetlobna učinkovitost (?)** (Light efficiency (?)): Razmerje med oddanim svetlobnim tokom in absorbirano električno močjo.
10. **Svetlobni tok (F_v , F)** (Light flux (F_v , F)): Količina, izpeljana iz toka sevalne energije, ovrednotena glede na selektivni detektor s standardiziranim vidnim spektrom.

T

1. **Toplotno sevanje** (Thermal radiation): Proces emisije, pri katerem sevalno energijo ustvarja toplotna agitacija delcev v snovi.

U

1. **Učinkovitost snopa** (Beam efficiency): Razmerje med tokom, oddanim znotraj prostorskega kota, ki ga določa odprtina snopa, in tokom gole svetilke.
2. **Ultravijolično sevanje** (Ultraviolet radiation): Optično sevanje z valovnimi dolžinami, krajšimi od vidnih sevanj (100–400 nm; UVA, UVB, UVC).
3. **Usmerjena osvetlitev** (Directional lighting): Osvetlitev, pri kateri svetloba na delovni ravnini ali predmetu pretežno izvira iz določene smeri.

V

1. **Vgradna svetilka** (Built-in luminaire): Svetilka, nameščena na strop, steno ali drugo površino, kjer je vidni del omejen na emisijsko površino in po potrebi na vir ali optični sistem.
2. **Vgradna vodotesna svetilka** (Immersiontight luminaire): Svetilka z zadostno stopnjo tesnjenja proti vdorom tekočin v skladu s predpisi (standardna stopnja zaščite IPX7).
3. **Vidno polje** (Field of vision): Kotna širina prostora, v katerem je mogoče zaznati predmet, ko opazovalec gleda naravnost.
4. **Volt (V)** (Volt): Enota za merjenje elektromotorne sile.
5. **Vžigalnik** (Igniter): Naprava za vžig razelektritvene svetilke, ki zagotavlja predgretje elektrod ali povzroči prenapetost.

W

1. **Watt (W)** (Watt): Enota za merjenje električne moči, ki označuje moč svetlobe, proizvedene s svetilkami.

Z

1. **Zagonska naprava** (Start device): Električna naprava, ki ustvarja pogoje za zagon razelektritve.
2. **Zaslon** (Screen): Del svetilke iz prosojnih ali neprozornih elementov, ki skrivajo svetilke pred opazovalcem pod določenimi koti.
3. **Zrcalni odboj** (Specular or regular reflection): Odboj brez razpršitve po zakonih geometrijske optike, uporaben za zrcala.
4. **Zrcalni reflektor** (Specular reflector): Del svetilke, zasnovan za odboj svetlobnega toka v želeno smer z zrcalnim odbojem.